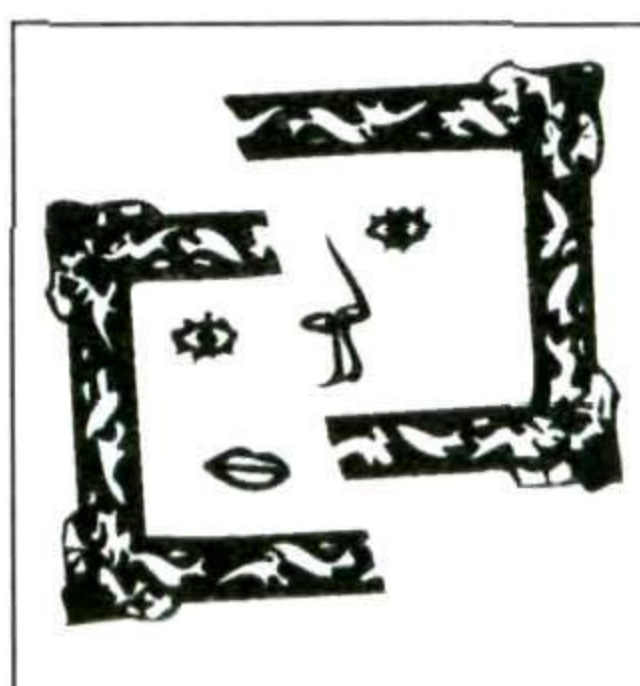

□ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

■ Της Δανάης Παπαδημητρίου - Γεωργιάκη*

Η Πάτρα και γενικότερα η Αχαΐα έχουν πολλά και και δυσσεπίλυτα προβλήματα. Όσα αφορούν τον πολιτιστικό τομέα της πόλης όμως, αναφέρονται ελάχιστα συγκριτικά με την σπουδαιότητά τους. Ένα τέτοιο

πρόβλημα είναι η ανυπαρξία οργανωμένων βιβλιοθηκών.

Είναι γεγονός ότι οι βιβλιοθήκες στην Ελλάδα γενικότερα δεν έτυχαν ποτέ της προσοχής που θα έπρεπε με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζει η χώρα τεράστια προβλήματα στο χώρο αυτό ειδικότερα τα τελευταία χρόνια και εν όψει της Ευρωπαϊκής Ενώσεως.

Ένα μεγάλο μέρος ευθύνης για την υπανάπτυξή μας στον τομέα αυτό φέρει το εκπαιδευτικό μας σύστημα που στηρίζεται εξ ολοκλήρου στην αποστήθιση και δεν αφήνει περιθώρια για έρευνα από τα σχολικά ακόμα χρόνια. Τα πράγματα δεν διορθώνονται ούτε στα πανεπιστήμια όπου και εκεί επικρατεί το καθεστώς του ενός συγγράμματος και η ανυπαρξία οργανωμένων βι-

βλιοθηκών.

Στη χώρα μας, οι λαϊκές βιβλιοθήκες έχουν διάφορα ονόματα όπως δημόσιες ή δημοτικές ανάλογα με τους φορείς που τις ελέγχουν αλλά - πλην ελαχίστων εξαιρέσεων - πρόκειται για αποθήκες βιβλιακού υλικού.

Στην Πάτρα λειτουργεί από χρόνια η δημοτική βιβλιοθήκη.

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη βρίσκεται στο κτίριο της οδού Μαιζώνος από το 1957. Η συλλογή της είναι μεγάλη. Κατά δήλωση του προϊσταμένου της, υπάρχουν 200.000 βιβλία αν και σε πρόσφατη - 24.7.90 - τηλεοπτική εκπομπή για την Πάτρα αναφέρθηκε ο αριθμός των 100.000.

Αν όμως εξεταστούν προσεκτικά τα πράγματα, όλο αυτό το υλικό απλώς είναι ΑΠΟΘΗΚΕΥΜΕΝΟ στο χώρο.

Πολλοί χρήστες της βιβλιοθήκης διαπιστώνουν καθημερινά ότι υπάρχουν προβλήματα στη λειτουργία της και στη δυνατότητα παροχής πληροφοριών, αλλά οι περισσότεροι δεν μπορούν να εντοπίσουν τους λόγους αυτών των δυσκολιών.

Όσοι μάλιστα δεν έχουν δει πώς λειτουργεί μια οργανωμένη βιβλιοθήκη, ελάχιστα πράγματα μπορούν να καταλάβουν.

Τα προβλήματα της βιβλιοθήκης είναι πάρα πολλά. Ας δούμε τα κυριώτερα:

1. Χώρος: Το πρόβλημα αυτό είναι σχετικό. Χώρος υπάρχει αλλά ίσως δεν έχει σκεφτεί κανείς να τον χρησιμοποιήσει σωστά. Φυσικά η διαμόρφωση του χώρου χρειάζεται σοβαρή μελέτη η οποία απαιτεί τη συνεργασία αρχιτέκτονα και έμπειρου βιβλιοθηκονόμου.

2. Οργάνωση: Η βιβλιοθήκη στην πραγματικότητα είναι τελείως ανοργάνωτη και έχει δύο βασικά μειονεκτήματα:

α. Κλειστά βιβλιοστάσια. Ο χρήστης της βιβλιοθήκης δεν έχει τη δυνατότητα να πλησιάσει το μέγιστο μέρος του υλικού μόνος του αλλά είναι εξηρημένος μόνο από τον οποιοδήποτε υπάλληλο. Το πρόβλημα των απωλειών το οποίο μπορεί να ισχυριστούν μερικοί δεν λύνεται στην εποχή μας με τα κλειστά βιβλιοστάσια.

β. Ανυπαρξία καταλόγων. Στη δημοτική βιβλιοθήκη υπάρχει το έπιπλο των καταλόγων. Το πρόβλημα είναι το περιεχόμενό του: πρόκειται για προχειρογραμμένα δελτία που η πληροφοριακή αξία τους είναι μηδενική γιατί δεν περιέχουν όλα εκείνα τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για την ενημέρωση του χρήστη της βιβλιοθήκης και που προσδιορίζονται από τους διεθνείς βιβλιοθηκονομικούς κανόνες καταλογογράφησης. Θεματικός κατάλογος με θεματικές επικεφαλίδες δεν υπάρχει δηλαδή δεν είναι δυνατό να βρει μόνος του ο αναγνώστης όλα τα βιβλία που διαθέτει η βιβλιοθήκη πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα.

3. Το ταξινομικό σύστημα της δημοτικής βιβλιοθήκης της Πάτρας δημιουργεί στον γνώστη της βιβλιοθηκονομίας την απορία γιατί έγινε. Από τον περασμένο αιώνα υπάρχουν ταξινομικά συστήματα αναγνωρισμένα διεθνώς και εφαρμόζόμενα στις οργανωμένες ελληνικές βιβλιοθήκες. Βέβαια είναι γραμμένα στην αγγλική γλώσσα αλλά θα ήταν ευκολότερο να μάθει κάποιος

* Η Δανάη Παπαδημητρίου-Γεωργιάκη είναι Φιλολογός-Βιβλιοθηκονόμος, τ. Καθηγήτρια Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας Τ.Ε.Ι. Αθηνών, Προϊσταμένη Βιβλιοθήκης Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών Πανεπ. Πατρών

φτιάξει ένα ταξινομικό σύστημα δικής του εμπνεύσεως. Οι υπάλληλοι συνηθίζουν να το αποκαλούν "μή ανστηρό Dewey" πράγμα που προκαλεί θυμηδία ακόμη και σε όσους έχουν μόνο κάποια ιδέα σχετικά με ταξινομικά συστήματα γιατί με το γνωστό ταξινομικό σύστημα δεν έχει καμία σχέση. Χωρίς όμως σωστή ταξινόμηση υλικού, μία βιβλιοθήκη δεν μπορεί να εξυπηρετήσει. Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές που συνήθως επικαλούνται όλοι στις μέρες μας δεν λύνουν αυτό το πρόβλημα ούτε είναι τόσο απλή η σωστή εφαρμογή τους.

4. Προσωπικό: Στη βιβλιοθήκη σήμερα υπηρετούν 15 υπάλληλοι συνολικά (αυτός ο αριθμός αναφέρθηκε από τον προϊστάμενο). Από αυτούς ΟΥΤΕ ΕΝΑΣ, συμπεριλαμβανομένου και του προϊσταμένου, δεν έχει πτυχίο βιβλιοθηκονομίας και εμπειρία σε οργανωμένη βιβλιοθήκη, ΟΥΤΕ ΕΝΑΣ δεν έχει παρακολουθήσει - έστω - κάποιο σεμινάριο. Αυτό φαίνεται ότι θεωρείται φυσικό γιατί κανένα δεν ενοχλεί και η δημοτική αρχή είναι ήσυχη!

Πρέπει πάντως κάποια στιγμή να γίνει αντιληπτό ότι όλοι δεν μπορούν να τα κάνουν όλα και ότι η λέξη "εμπειρικός" δεν έχει την ίδια σημασία με τη λέξη "έμπειρος". Το 1935 ένας από τους πρωτοπόρους της βιβλιοθηκονομίας στην Ελλάδα, ο Δημ. Μάργαρης στο βιβλίο του "Το έργο και η μόρφωση του βιβλιοθηκάρου" είχε επισημάνει αυτή την αλήθεια. Τα λάθη που γίνονται εξ αιτίας της άγνοιας θα κοστίσουν πάρα πολλά χρήματα και χρόνο όταν πολύ σύντομα η δημοτική αρχή θα υποχρεωθεί να τα διαμορφώσει.

5. Το παιδικό τμήμα: Η δημιουργία ενός σωστά οργανωμένου παιδικού τμήματος σε μια βιβλιο-

θήκη είναι η σπουδαιότερη ίσως ενέργεια από την πλευρά της πολιτείας. Η συνήθεια του διαβάσματος αποκτάται από τη μικρή ηλικία. Μόνο που στα παιδικά τμήματα δεν επιτρέπονται οι ερασιτεχνισμοί. Η ύπαρξη λοιπόν μιας σωστής παιδικής βιβλιοθήκης είναι απαραίτητη. Ποιό είναι όμως το παιδικό τμήμα της δημοτικής βιβλιοθήκης; Ένα μικρό τυφλό δωμάτιο με πρόχειρα ράφια στον τοίχο και καρέκλες (όσες υπάρχουν) για... μεγάλους δεν είναι βέβαια ιδέωδης χώρος για τη στέγαση παιδικού τμήματος. Ούτε και ο ισχυρισμός "δεν υπήρχε άλλος χώρος" διορθώνει την κατάσταση. Αν δεν υπήρχε η προχειρότης και η διάθεση να επιδειχθεί ανύπαρκτο έργο, κάποια πιό σωστή λύση θα βρισκόταν.

Το παιδικό τμήμα έχει πολλούς νεαρούς αναγνώστες. Η ανάγκη πληροφόρησης και η διάθεση των παιδιών να μάθουν καινούργια πράγματα είναι μεγάλη. Αλλά τι βρίσκουν οι μικροί αναγνώστες; Μερικά βιβλία - όχι και τόσο καλοδιαλεγμένα, ταξινομημένα με το ίδιο σύστημα της μεγάλης συλλογής, και στο χώρο αυτό τα παιδιά πάνε με τους γονείς τους.

Πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι στις οργανωμένες παιδικές βιβλιοθήκες και υπάρχουν τέτοιες στη χώρα μας όχι όμως στην Αχαΐα, τα γνωστά ταξινομικά συστήματα εφαρμόζονται με συγκεκριμένες απλουστεύσεις για να βοηθούνται περισσότερο τα παιδιά. Χώρος μελέτης για παιδιά δεν υπάρχει.

Γιατί αναφέρθηκαν οι γονείς; Ο λόγος είναι ότι στις παιδικές βιβλιοθήκες η παρουσία των μεγάλων δρα ανασταλτικά για το παιδί. Η παιδική βιβλιοθήκη είναι ο χώρος όπου πρέπει να νοιώθει άνετα και να διαλέξει μόνο του το βιβλίο

που του αρέσει ή... του κάνει εντύπωση σαν εξωτερική εμφάνιση.

Οι μεγάλοι έχουν άλλα κριτήρια για την επιλογή των βιβλίων και σχεδόν πάντα βιάζονται.

Η παιδική βιβλιοθήκη πρέπει να είναι ο χώρος που θα χαζέψει το παιδί με τα βιβλία, που θα τα φυλλομετρήσει με την ησυχία του και που θα ρωτήσει τον βιβλιοθηκάριο για όποια απορία έχει. Τον βιβλιοθηκάριο όμως που έχει κάνει ειδικές σπουδές και έχει την υπομονή και τη γνώση να ασχοληθεί με το παιδί.

Υπάρχουν φυσικά πολλά ακόμα προβλήματα που αφορούν τον δανεισμό, τη συνεργασία με τις άλλες βιβλιοθήκες, την ιδιόρρυθμη, συνύπαρξη του λεγόμενου "αμερικανικού τμήματος" (της παλιάς USIS δηλαδή) κ.ά.

Η βιβλιοθήκη έχει ασφαλώς μεγάλο αναγνωστικό κοινό. Αυτό δεν σημαίνει ότι λειτουργεί σωστά. Απλώς είναι η μοναδική σε μία πόλη που πλησιάζει τους 200.000 κατοίκους και οι ανάγκες πληροφόρησης που υπάρχουν σήμερα είναι τεράστιες.

Το γεγονός ότι είναι η μοναδική, δημιουργεί την υποχρέωση στον φορέα της να την εκσυγχρονίσει και να της δώσει τη δυνατότητα να παίξει το σωστό ρόλο. Άλλωστε υπάρχουν και άλλες περιπτώσεις στην Ελλάδα που οι δήμοι αποφάσισαν να προχωρήσουν σε μια τέτοια ενέργεια με επιτυχία. Το παράδειγμα της δημοτικής βιβλιοθήκης Θεσσαλονίκης είναι χαρακτηριστικό και μην ξεχνάμε ότι στη Θεσσαλονίκη η δημοτική βιβλιοθήκη δεν είναι η μοναδική. Υπάρχουν πολλές άλλες οργανωμένες, γενικές και ειδικές, στις οποίες μπορεί να απευθυνθεί ο ενδιαφερόμενος. ■